

İLT 356 Kùltùrlerarası İletişim

Dr. Öğr. Üyesi Engin Sarı

2. Hafta

Kùltür kuramı ve klasik sosyal teoride
kùltür

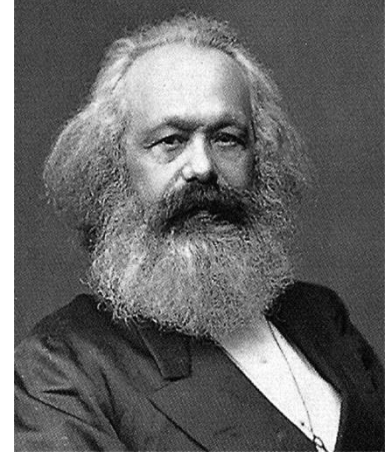
- Kültür kuramı ya da kültürel kuram
- Çeşitlilik
- Kuram
- Kültür kuramında üç temel mesele (Philip Smith, Kültürel Kuram)

Kültür kuramında üç temel tema

- 1. içerik: değerler, kodlar, anlatılar, söylemler, ideolojiler, sağduyu olarak kültür
- 2. toplumsal anlam/işlev: kültürün toplumsal yaşam veya yapı üzerindeki etkisi: a) denge, uyum, dayanışma ve fırsat yaratma işlevi ya da b) çatışma, güç ve eşitsizliğin sürdürülmesindeki rolü.
- 3. eylem, fail ve benlik: kültür ve birey arasındaki ilişki. Kültürün insan eylemini biçimlendirme yolları: sınırlayıcı ya da eylemi mümkün kılma yeteneği. Benliğin ve/veya kimliğin kültürel kuruluşu.

Klasik sosyal teoride kültür marx, durkheim, weber

- Kurucu babalar
- Karl Marx (1818-1883)
- Tarihsel materyalizmde (Kapital I 1867) kültür'ün yeri
- Üretim tarzı, üretim araçları, üretim ilişkileri
- Sınıf sistemi etrafında toplumsal yapı
- Kültür bu yapı içinde bir epifenomenal (gölgegörüngü)

Marx ve kültür kuramı

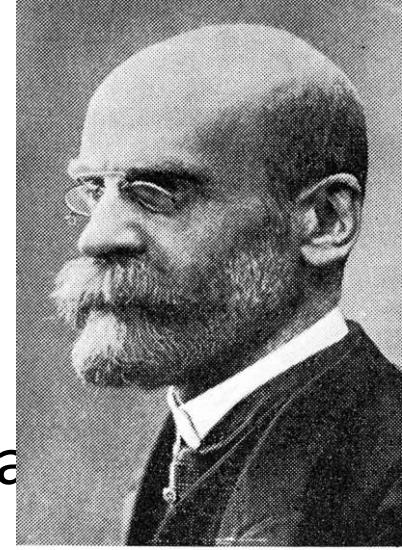
- Kapitalist sanayi toplumunda kültür bir egemen ideoloji olarak işler
- Burjuvazinin gücünü/iktidarını ve çıkarlarını meşrulaştırmaya hizmet eder
- Temel retim ilişkilerinden çıkar
- Toplumsal olarak inşa edileni doğal olarak sunar (meta)
- Çarpıtılmış bir gerçeklik algısı üretir: yanlış bilinç

- Eleştirel okulun kültürel kavrayışı buradan çıkar: “Kültürel biçimleri gizli çıkarların ve toplumsal güçlerin yansımaları olarak okumak”
- Kültür eleştirisinin işi, çarpıtmaları ve dünyanın rasyonel-gerçek resmini ortaya koymak: demistifikasyon

- Erken dönem yazıları kültürel analize epey yer açar (1844 El Yazmaları)
- Kapital'de tarihsel materyalizm
- Marx, kültür'ü iktidar ve ekonomik yaşam ile sistematik biçimde ilişkilendirmiştir.
- Bu yorumları ekonomik olana ağırlık verdiğinde, kültürün özerkliğini kuramlaştırma ve insan eylemini belirlenimci bir çerçevede görme zayıflığı....

- Marx, dar bir mekanistik çerçeveye sınırlansa da, belirlediği gündem sosyal teoride önemini korumuştur
- Marksist düşünce, kültür, sınıf ve egemenlik arasındaki ilişkileri analiz etmeye devam edecektir.

Emile Durkheim

Emile Durkheim

- Pozitivizm, işlevselcilik
- Toplum, dayanışma duygularıyla bir arada duran ahlaki bir olgudur
- Mekanik dayanışma-organik dayanışma
- Mekanik dayanışma: herkesin aynı işi yaptığı toplumsallık. Farklılığa tahammülsüzlük.
- Organik: uzmanlaşmaya dayalı işbölümü, farklılığa açıklık
- İşbölümü'nde (the division of labor in society 1893) Toplumsal olguların, bireysel irade üzerindeki belirleyiciliği

- The elementary forms of religious life (1915)
daha az indirgemeci, daha etkin bir kültürel yaşam
- Kutsal olan ile kutsal olmayan (profan)
- “Bir toplum, bir ideal yaratmadan, kendini ne yaratabilir ne de yeniden yaratabilir”

Durkheim ve Kültür kuramı

- Her toplum, birlik ve kimlik kazandıran kolektif duygu ve düşüncelerin düzenli aralıklarla doğrulanması ihtiyacını hisseder.
- Bu **ahlaki yeniden kuruluş**, bireylerin ortak hisleri yeniden onaylamaları ile mümkün olur.
- Avustralya yerlileri üzerine etnografik araştırma verilerini kullanıyor. (Britanyalı antropologların Avustralya yerlileri üzerine etnografilerini)
- Toplumsal olguların, birey üzerinde belirleyiciliği vardır.

Durkheim'in kültür kuramına eleştiriler

- Bu fikirlerin çağdaş toplumlar için de geçerli olduğunu savunur.
- Dinin temel rolü aynıdır.
- Durkheim'in kültür kuramına eleştiriler:
- 1- kültürün toplumsal uzlaşma ve bütünlük getirdiği fikri...oysa kültürün toplumsal çatışma yaratma ya da toplumsal dışlama/eşitsizliği sürdürmedeki rolü?
- 2- kültürün toplumsal istikrar rolüne odaklanır oysa toplumsal yaşamı iktidar mücadeleleri de belirler.
- 3- evrimci bir bakış açısına sahiptir. Geleneksel toplumların, sanayi toplumlarına kıyasla "Basit" ya da "ilkel" olduğunu düşünür.
- 4- işlevselciliği, mekanik ilişkiler kurmasına yol açar. Kültürün, failin toplumsal dünyayı yorumlamasından çok, ihtiyaçlardan ve toplumsal yapının örgütlenmesinden çıktığını düşünür. Bireyi sınırlayan/belirleyen kültür anlayışı, bireye yaratıcı imkanlar sunan değil..

- Olumlu eleştirmenleri, materyalist açıklamalara karşı koyan bir kuram olarak savunurlar.
- Kültürel yaşama daha duyarlı bir kuram ortaya koyar.
- Durkheimci gelenek bu izleklerden devam eder.

Max Weber (1864-1920)

- Bütünlüklü bir kuram ortaya koymaktan uzak olduğu düşünülür.
- İktidar, askeri güç ve toplumsal örgütlenme üzerine odaklanmıştır. Bazı bakımlardan materyalist bazı bakımlardan idealist bulunur.
- Kültürel kuramının odağında insan eylemini kavrayışı vardır.

- Beden ve akıl ayrımı
- Hermeneutik gelenek, Dilthey, “verstehen” (kavrayış-anlama)
- Doğa bilimleri- geisteswissenschaften
- Toplumsal analiz: verstehen
- Faillerin, aktif ve anlam yönelimli olarak düşünülmesi gereği
- Yorumcunun görevi, bir eylemin arkasındaki güdü ya da öznel niyeti ortaya çıkarmaktır.

- Weber iki tür eylem ayırt eder:
- wertrational (değer rasyonel eylem): dinsel kurtuluş gibi kültürel inanış ve amaçlar ile yürütülür, etik estetik dinsel
- zweckrational (amaçlı rasyonalite): verimlilik normları ile yürütülür, belirli amaçlara ulaşmanın verimli araçlarını hesaplama
- Moderniteye geçiş, amaçlı rasyonalitenin yaygınlaşmasıdır

Weber: Protestan etiği ve kapitalizmin ruhu (1904)

- Kapitalizmin kökenine dair materyalist yorumlara karşı çıkararak dinsel inanişin rolünü vurgular
- Protestanlar, kurtuluşun işaretlerini mevcut dünyada aramaya başladılar ve ekonomi bu işaret olarak görüldü
- Ama Weber tek yanlı bir açıklamaya karşıdır, idealist olduğu kadar materyalist açıklamaların da (ekonomik ve örgütsel etmenler) nemini vurgular
- Diğer çalışmalarında da, dinsel kurtuluş motifinin evrenselliğine dikkat çeker
- Kurtuluş için bu dünyayı dönüştürme etkinliği (batı dinleri)– kurtuluş için inzivaya çekilme (doğu dinleri)

- Durkheim: çağdaş toplumda dinin rolü: ahlaki bağlar ve kutsal amaçlar günümüz toplumunda hayati bir rol oynar
- Weber: çağdaş toplumda dinin rolü: modernlikle birlikte anlam dünyanın dışına atılmıştır (büyü yitimi, disenchantment) . Aşkın ya da sonsuz anlamlar peşinde değil, etkinlik ve rasyonalite peşindeki bir bürokrasi çağında yaşıyoruz.
- Zweckrational'in wertrational karşısında egemen olduğu bir çağda...
- Yaşam, araçsal rasyonalizmin **demir kafesine** sıkışmıştır

Weber ve kültür kuramı

- Otorite ya da meşru egemenlik
- Üç ideal tip:
- Geleneksel otorite
- Karizmatik otorite
- Yasal-ussal otorite

- Statü:
- Sınıf - statü: ortak bir yaşam tarzı ve paylaşılan toplumsal prestij (bir öğrenci, memur ve asker farklı sınıf konumlarına sahiptir, ama ortak bir statüyü paylaşabilir. Çünkü yetiştirme ve eğitim ortak bir yaşam tarzı yaratır.)
- Weber'in kuramı kültürün özerkliğine keskin bir yer açar.

- Dinsel alışmalar
- Toplumsal yapı alışmaları
- Sınıf kuramının sınırları ile yetinmeyen toplumsal katmanlaşma alışmaları

Kültürel sermaye ve toplumsal statü

- Modern kültürün bir unsuru olarak rasyonelleşmeye ilişkin araştırmalar.